

Secessie

Kwartaalblad voor de Studie van Separatisme en Directe Democratie

Dr. Alexandra COLEN: Links en rechts, binnen- en buitenland	2
Bernard DAELEMANS: Een marxistische stem voor de Vlaamse secessie	3
Dr. Jos VERHULST: De leugen van de discriminatiebestrijding	13
Prof. Dr. Erik SUY: De Vlaamse secessie en het internationaal recht	27

Nr. 19

Driemaandelijks: april – mei – juni 2005

Een uitgave van het Mia Brans Instituut

www.secessie.nu

Een marxistische stem voor de Vlaamse secessie

Bernard Daelemans is mede-auteur van een pas verschenen boek over de linkse “Vlaamse denker en doener” Antoon Roosens. Wie meent dat een pleidooi voor Vlaamse onafhankelijkheid per definitie “rechts” is, vergist zich.

Op 30 oktober 2003 stierf Antoon Roosens na een leven van actie in, en reflectie over de Vlaamse beweging. Roosens betrachtte steeds de Vlaamse beweging en de sociale bewegingen in Vlaanderen nader tot elkaar te brengen. Het was zijn overtuiging dat pas wanneer die twee samen zouden mobiliseren, het Belgisch regime, en dus ook het volksvijandige kapitalisme in Vlaanderen, zou ten val gebracht worden. Pas dan zou een democratische, sociaal-rechtvaardige Vlaamse samenleving kunnen worden opgebouwd. In die geest schreef Roosens artikels, pamfletten en tractaten. Met de statistieken in de hand analyseerde hij de economische structuur van Vlaanderen, de taalsociologie in Brussel en de rand, de problematiek van de “multiculturele samenleving” en welk ander relevant onderwerp ook. Op gefundeerde wijze onderbouwde hij zo de doelstellingen van de Vlaamse beweging vanuit een marxistische invalshoek. Tegelijkertijd legde hij de “communautaire” dimensie bloot van de sociale verhoudingen in België.

De dood van Antoon Roosens kwam onverwacht en ook te vroeg: deze vitale man werd het niet gegund een basiswerk te schrijven waarin alle aspecten van zijn geduldige ontledingen waren samengebracht in een helder overzicht. Daaraan trachtten zijn medestanders van het laatste uur, de redactieploeg van het links-nationalistische maandblad *Meervoud* tegemoet te komen met de publicatie van het boek *De rode tong van de leeuw – Antoon Roosens (1929–2003) – analyse en strategie van een links flamingant*.¹

In deze bijdrage hoop ik een aantal sleutelgegevens uit het leven en denken van Roosens weer te geven, zoals die ook in ‘De rode tong van de leeuw’ beschreven zijn. Het is mijn volle overtuiging, en die van de mede-auteurs van het boek, dat zijn benadering een referentiekader scheidt dat hem nog lange tijd zal overleven.

Antoon Roosens was een groot denker, maar ook een briljant organisator en tegelijk toch een bescheiden Vlaamse militant. Zijn “grote momenten,” of tenminste de meest zichtbare, waren zeker te situeren in de episode van de “marsen op Brussel” in 1961 en 1962, toen tienduizenden Vlamingen met een breed Vlaams eisenpakket in Brussel gingen betogen. Deze nooit geziene manifestatie van Vlaamsgezindheid werd in niet geringe mate door Roosens mee voorbereid vanuit het Vlaams Komitee voor Brussel en het Vlaams Aktiekomitee Brussel en Taalgrens. In 1963 kwam er de betoging in Antwerpen “voor federalisme en sociaal-economische structuurhervormingen:” het was Roosens die erin was geslaagd een Waalse delegatie mee te laten optrekken en het eisenpakket te verruimen van het culturele naar het sociaal-economische domein. In 1977 ging Roosens weer in de aanval via allerlei actiecomités tegen het Egmontpact, dat de basis legde voor het Belgische nefederalisme met de erkenning van Brussel als volwaardig derde gewest. Een memorabel gebeuren was de organisatie van een “Uilenspiegelfeest” in Damme op 25 augustus 1979, een initiatief dat Roosens nam als voorzitter van het Frans Masereelfonds, en waar meer dan duizend mensen aan deelnamen. Roosens trok een vergelijking van de Uilenspiegel van Charles De Coster, verzetsstrijder tegen de Spaanse dwingelandij, naar de huidige toestand van Vlaanderen binnen België. In 1998 opende in Brussel een nieuw “Vlaams Huis” zijn deuren, dat onder meer onderdak biedt aan de redactie van *Meervoud*, maar waar heel wat Vlaamse verenigingen regelmatig

¹ Christian Dutoit (red.), *De rode tong van de leeuw – Antoon Roosens (1929–2003) analyse en strategie van een links flamingant*. Brussel: Meervoud, 2005.

vergaderen, op enkele stappen van het Vlaams parlement. Ook daar had Antoon Roosens de hand in.

Man van de daad

Al deze gebeurtenissen, en nog meer gegevens uit Roosens' politieke biografie zijn door Henk Cuypers in het voormelde boek op een rij gezet. Reeds in 1959 had Roosens de actie in gang gezet van de 162 burgemeesters tegen de talentelling. De actie tekent Roosens ten voeten uit. Vanzelfsprekend was Roosens, als beginnend advocaat in Brussel, al heel snel in aanraking gekomen met de vergiftigde taalsituatie in Brussel in het algemeen, en in het gerecht in het bijzonder. Roosens dook meteen in de Amerikaanse sociologische studies op zoek naar aanknopingspunten rond het fenomeen van de beginnende suburbanisatie van Brussel, de daarmee gepaard gaande taalverdringing, de sociologische mechanismen die eraan ten gronde liggen, enz., om ook meteen oplossingen te formuleren.

Het ging dan niet alleen over de institutionele beveiliging van het grondgebied via het juridisch vastleggen van de taalgrens, maar ook over stedenbouwkundige planningsconcepten die via studiedagen van de Lodewijk De Raedtstichting werden besproken en verder uitgewerkt. Roosens was er tot het eind van zijn leven van overtuigd dat, indien de gemeente Asse, in vergelijking met de andere buurgemeenten van Brussel-19 tot de huidige dag relatief immuun is gebleken voor verfransing, dit te danken is aan het feit dat de toenmalige burgemeester die concepten van ruimtelijke ordening in de praktijk heeft toegepast: in Asse kwamen er geen verkavelingen her en der te velde, waar zich villabewoners hadden kunnen vestigen die er dus ook geen band kregen met het lokaal gemeenschapsleven; integendeel werden de nieuwe woonwijken ingeplant in concentrische cirkels rond de dorpskern, zodat Asse weliswaar stilaan uitgroeide tot een klein stadje, maar waar de inwijkelingen druppelsgewijs aansluiting vonden bij de heersende Vlaamse cultuur.

Maar de "anti-talentellingenactie" zelf was zoveel te meer spectaculair. Het ging erom dat het taalstatuut van de gemeenten in België niet vastlag, maar om de tien jaar kon worden gewijzigd in functie van het taal-luik uit de volkstellingen. In de praktijk werden de gegevens vaak vervalst, of werd er op de bevolking sociale druk uitgeoefend om "de juiste taalkeuze" aan te geven, met als gevolg dat de taalgrens telkens ten nadele van Vlaanderen gewijzigd werd. Een aantal burgemeesters in de rand zagen de bui hangen en werden bereid gevonden om mee te werken aan een algemene boycot van de "talentelling." Via geduldig tactisch overleg slaagde Roosens erin, samen met Edgard Van Cauwelaert (de voorzitter van het Vlaams Komitee voor Brussel) en Staf Verrept (actief in de Vlaamse Volksbeweging), om op den duur talloze burgemeesters van Vlaanderen warm te krijgen voor die actie. Nadat de burgemeester van Antwerpen, Lode Craeybeckx, over de streep was gehaald, was dat niet zo moeilijk meer: één avond zwengelen aan de stencilmachine, en 's anderendaags gingen de brieven de deur uit. Jaren later had Roosens nog altijd een duivels genoeg als hij vertelde hoe het was gegaan. Vooral dat de kartonnen dozen met telformulieren uit het hele Vlaamse land ongeopend terugkeerden naar het ministerie en daar ongetwijfeld voor de nodige chaos hadden gezorgd bij de ontredderde ambtenaren, daar had hij nog altijd veel pret over!

Roosens analyseerde de linkse en Vlaamse problematiek als één geheel.

De prijs der vrijmoedigheid

Op het partijpolitieke vlak heeft Roosens het nooit ver geschopt. Na de successen van de marsen op Brussel en de inhoudelijke verruiming (de sociaal-flamingantische programma-invulling die hij met succes in de

Vlaamse beweging had doen doordringen) hoopte Roosens dat de jonge Volksunie bereid zou gevonden worden om een alliantie aan te gaan met mensen die de sociaal-flamingantische benadering aankleefden, de “Vlaamse democraten” uit de niet-partijpolitieke Vlaamse beweging. Maar die alliantie werd afgeschoten door de rechtervleugel van de Volksunie (o. a. Karel Dillen en pater Brauns). De “Vlaamse Democraten” trokken dan met een eigen lijst naar de verkiezingen, maar dat werd geen succes. In de periode daarop stak Roosens veel tijd en energie in pogingen om “klein-linkse” groepen en groepjes te verenigen rond een algemeen programma, waarin de linkse en Vlaamse problematiek als een geheel werden geanalyseerd. In die tijd – kort nadien brak de strijd voor “Leuven Vlaams” los – werd de Vlaamse strijd ook nog niet per se gezien als tegengesteld aan linkse eisenbundels.

Over deze episodes schrijft Ludo Abicht: *“Roosens is nooit rijk geworden en dat had hij, met zijn talent, duidelijk aan zichzelf te danken. We hebben hier namelijk te maken met een man die, op het juiste ogenblik, bijna altijd onfeilbaar de verkeerde keuzes gemaakt heeft. Wat bedoel ik hiermee?”*

Om te beginnen koos hij al heel vroeg voor een radicale vorm van Vlaamsgezindheid, en dat uitgerekend in een periode, waarin vele anderen brood zagen in een gematigde vorm van flamingantisme die hen dan ook geen windeieren gelegd heeft.

De Vlaamse beweging was, mede als gevolg van de Marsen op Brussel, waarvan Roosens één van de bezielers geweest was, op het punt aangekomen, waarop een gedeelte van de oogst kon worden binnengehaald.

Met zijn staat van verdienste had Roosens makkelijk een graantje daarvan kunnen meepikken, maar nee hoor, omwille van die verdomde drang naar parrèsia, vrijmoedig spreken, schreeuwde hij net toen van de daken dat dit niet het einde van de emancipatiebeweging kon of mocht zijn, waardoor hij zijn kansen op een gelauwerde fin de carrière als Vlaams staatsman, dat wil zeggen als belangrijk figuur in de nieuwe Vlaamse deelstaat grondig verloor. Want hij beweerde namelijk, dat dit schijnfederalisme geen echte autonomie was, maar een gemilderde voortzetting van de oude Belgische malaise, met hier en daar andere vlaggen en te beperkte bevoegdheden om van een ware ontvoogding te kunnen spreken. Geef toe dat dergelijke kritieke in de kersverse ministeries en kabinetten niet op gejuich zou worden onthaald.

Maar het werd nog erger. Toen Antoon Roosens in de jaren vijftig en zestig in de groep rond het maandblad Het Pennoen een duidelijk linkse, zelfs marxistische visie ontwikkelde, viel hij niet meteen uit de toon, want links had toen de wind in de zeilen en zelfs mederedacteuren als Wilfried Martens werden een tijdlang door dit linkse virus besmet. Deze linkse euforie kreeg in de jaren tachtig en negentig echter een flinke klap en velen verlieten het ideologisch zinkend schip, op weg naar de ‘actieve welvaartstaat’ en andere respectabele, sociaal aanvaardbare posities.

De Val van de Muur bevestigde hun prognose, want wie zich dan nog als socialist of marxist afficheerde, werd onvermijdelijk gecatalogeerd als onverbeterlijk nostalgisch overblijfsel van de verdwenen, onmenselijke marxistisch-leninistische regimes of, in het beste geval, als dromer die niet had ingezien dat die utopie nu wel voorgoed had afgedaan, nu het kapitalisme wereldwijd economisch, militair en politiek een glansrijke overwinning had behaald. Opnieuw koos Roosens het verkeerde kamp en bleef hij zich tot aan zijn dood verzetten tegen deze ‘pensée unique’ van het nu echt globaal geworden neoliberale systeem.”²

Gramsciaans marxisme

Steeds ook een doener, is het toch vooral als denker dat Antoon Roosens een blijvende plaats verdient in de geschiedenis van de Vlaamse ontvoogding. En dan wordt het tijd om de inhoudelijke krachtlijnen van zijn denktrant te schetsen. “Waarmee kan ik de door Toon afgelegde weg beter samenvatten dan met deze ontwikkelingsgang: van taal- en cultuurflamingantisme, over sociaal-flamingantisme en federalisme, naar het Gramsciaans marxisme,

Antoon Roosens (1929–2003)

² Ludo Abicht, “Toon Roosens tussen Aristoteles en Gramsci,” in Christian Dutoit (red.), o.c., pp. 28-29.

Vlaams onafhankelijkheidsstreven en internationalisme,” schrijft Roger Bourgeois in zijn bijdrage tot het boek,³ die overigens daarin een bijzonder pakkende karakterschets brengt van zijn “kameraad.” Het is dan ook noodzakelijk om stil te staan bij dat “gramsciaans marxisme” van Antoon Roosens.

Zeggen we hier vooreerst dat Roosens in zijn latere leven, erkende dat het liberaal democratisch model onbetwistbaar voor de betrokken volkeren in de Westerse wereld een nooit gekende welvaart en democratische participatie gebracht heeft. Terugblikkend op het verleden verbaasde Roosens zich erover dat het kapitalisme nooit zozeer in vraag gesteld werd, als op het hoogtepunt van zijn bloei en verwezenlijkingen, in de *golden sixties*. Gedurende een

Antonio Gramsci (1891–1937)

bepaalde periode was het inderdaad juist om te beweren, dat *what good is for Ford, is good for America*, omdat de hele bevolking deelde in de welvaart die door de kapitalistische bedrijven werd voortgebracht. Die welvaartsverdeling kwam er natuurlijk niet zomaar, zij werd afgedwongen door de socialistische bewegingen, die zich echter wel schikten in het kapitalistisch systeem. Sinds enkele decennia staat de welvaartstaat echter zwaar onder druk, en dat heeft alles te maken met het feit dat het industrieel kapitalisme op zijn retour is. Meer dan ooit is het kapitalisme thans vatbaar voor scherpe kritiek, maar merkwaardig genoeg is het neoliberal discours, de *pensée unique*, waar Ludo Abicht het al over had nu oppermachtig.

Laat ons echter niet vooruitlopen. Roosens raakte in de ban van het marxisme, maar bleef wars was van al te “mechanistische” marxistische verklaringsmodellen. Volgens Roosens kon alleen een Italiaan als Antonio Gramsci (1891–1937) de soepelheid van geest aan de dag leggen om de wisselwerking tussen de klassieke sociaal-economische “onderbouw” en de sociaal-culturele

“bovenbouw” uit te diepen. Gramsci was een van de leiders van de Italiaanse communistische partij tijdens het interbellum. Hij werd parlamentslid, en belandde onder het fascistisch regime voor tien jaar in de gevangenis, waar hij door aanhoudende ziekte en na fel lijden door verwaarlozing stierf. Echter niet zonder al die jaren zijn ideeën te hebben opgetekend. Gramsci zocht naar praktische wegen om zijn communistische beweging te doen slagen. Hij vroeg zich af hoe het kwam dat er, ondanks de objectieve situatie van achterstelling van de arbeidersklasse, toch geen revolutie plaatsvond, zodat de volksmassa’s de macht konden grijpen. Om dit te kunnen verklaren bedacht hij de notie van “hegemonie.” En het is via dit concept dat Roosens de vermeende tegenstelling tussen nationalisme en socialisme denkt te kunnen overstijgen.

Daarover laten we Roosens zelf aan het woord: “Gramsci stelt dat de klassenstrijd zich afspeelt binnen een welbepaalde nationale ruimte. Een arbeidersklasse kan slechts de (politiek) heersende klasse worden en blijven indien zij eerst of ten minste tegelijk, de leidende ideologische klasse wordt in haar eigen natie. De hegemonie van de arbeidersklasse vervangt bij hem de dictatuur van het proletariaat.

De suprematie van een klasse hangt niet zozeer af van haar controle over het staatsapparaat, wat het haar moet mogelijk maken desnoods de wettelijke dwangmiddelen – gerecht, politie, leger – in te zetten tegen de overheersende klassen of sociale groepen. Essentieel is dat deze ondergeschikte groepen zichzelf herkennen in de levensbeschouwing, de ethiek, de ideologie van de leidende klasse; dat zij haar opvattingen en waarden delen en aanvaarden als algemene maatstaf voor het denken en handelen binnen hun maatschappelijk gebied.

De arbeidersklasse moet weliswaar eerst haar eigen levensbeschouwing, die beantwoordt aan haar eigen klassenbelangen, tot één coherente ideologie smeden. Doch deze ideologie moet ruimte bieden opdat ook de andere sociale groepen er hun sectoriële belangen in zouden terugvinden, en haar dus zouden kunnen aanvaarden als expressie van het ‘Algemeen Belang’. De heersende klasse moet haar ideologie doen aanvaarden door de gehele natie,

³ Roger Bourgeois, “Herinneringen aan Toon Roosens, mijn kameraad,” in Dutoit (red.), o.c., p. 20.

als de algemeen geldende ideologie, die de belangen van alle bevolkingslagen – van het VOLK in zijn abstractie – vertolkt en harmoniseert.

De ideologie moet dus nationaal zijn. Zij moet gegroeid zijn uit en aansluiten bij de materiële noden en de aspiraties van het volk. Het volstaat niet dat deze ideologie de formulering weze van de abstracte, algemene, internationale belangen van de arbeidersklasse. Wel van de concrete, particuliere, unieke combinatie waarin deze belangen gestalte krijgen of moeten krijgen binnen de eigen nationale ruimte. (Gramsci, Note sul Machiavelli).

Evenmin als dit het geval is op het politieke of op het economische vlak, zal de hegemonie van de arbeidersklasse op het culturele vlak de vorm aannemen van een klassedictatuur. De nieuwe heersende klasse vestigt haar ideologische leiding niet door tabula rasa te maken van al de bestaande, van vorige generaties overgeërfde, culturele inhouden en vormen. Zij elimineert slechts wat onverenigbaar is met haar onmiddellijke materiële klassebelangen. En de geschiedenis leert dat dit niet zo heel veel hoeft te zijn. Wel geeft zij aan de oude vormen en inhouden een nieuwe interpretatie. Zij herschikt alle bestaande ethische en culturele concepten in functie van haar eigen klassebelangen, die per definitie in tegenstelling zijn met deze van de vroegere machtselite.

Doch de ideologie van de heersende klasse kan niet anders zijn dan de uitdrukking – zij het een nieuwe uitdrukking – van de nationale cultuur, zoniet kan het volk zich niet herkennen in deze ideologie en slaagt de nieuwe klasse er niet in haar hegemonie te vestigen.

Gramsci overstijgt aldus de contradictie tussen klassenstrijd en nationalisme. [...] De cultuur en de ethiek van een natie zijn het resultaat van de concrete ervaringen van vorige generaties. De wortels ervan gaan dikwijls terug tot een zeer ver verleden. Lang nadat de materiële toestanden, waaraan deze ervaringen beantwoorden, zijn verdwenen zonder zelfs enige herinnering na te laten, blijven de opvattingen en reflexen, verbonden aan die ervaringen nog onverminderd het denken en het handelen van de mensen beheersen.

Zowat 1,5 miljoen jaar is het geleden dat de eerste menselijke wezens op de aarde verschenen. Gedurende vele honderdduizenden jaren beschikte de mens over geen andere werktuigen dan een scherpe steen of een puntige stok. Niet deze rudimentaire technische middelen, maar wel de sterkte en het aantal leden van de familie, de clan of de groep waren beslissend voor zijn kans op overleving. In de omvang van de groep, en in de graad van samenwerking en samenhangigheid binnen de groep, lag de enige waarborg voor de bevrediging van de elementaire behoeften als voeding, verwarming en veiligheid. Gedurende honderdduizenden jaren was, voor een bijna eindeloze reeks van geslachten die ons zijn voorafgegaan, de primaire en essentiële ervaring dat het blote bestaan van elk individu volkomen afhankelijk was van de sterkte van de groep waartoe hij behoort.

Dat is de quasi-onuitroeibare grondslag van het nationalisme en... racisme.

De lange prehistorie van de mens is pas enkele duizenden jaren afgesloten en de klassenstructuur van de maatschappij is, op die schaal gemeten, van uiterst recente oorsprong. Hoeft het dan te verbazen dat het maatschappelijk gebeuren nog steeds in zo grote mate blijft gedomineerd door het nationalisme, het gevoel van samenhangigheid tussen de mensen van de eigen groep?

Een politiek die met deze realiteit geen rekening zou houden, kan moeilijk tot enig blijvend resultaat leiden.”⁴

Supranationaal is ondemocratisch

Niet alleen omwille van die gramsciaanse invalshoek was Roosens geen orthodoxe marxist. Er zijn nog meer heilige huisjes die hij omverhaalt. De “onteigening van de produktiemiddelen” is volgens hem compleet achterhaald, voor zover dit al ooit een zinvol streven is geweest. Overal ter wereld is de industrie immers weggekwiind, ze vertegenwoordigt nog slechts 20% van de economie, en haar aandeel in de creatie van werkgelegenheid neemt met de dag af. Daar kan nationalisering niets aan verhelpen. De grootste en steeds groeiende pool van werkgelegenheid zit in de

Gramsci overstijgt de
contradictie tussen
klassenstrijd en
nationalisme.

⁴ Antoon Roosens in *Vlaams Marxistisch Tijdschrift*, juni 1990. Geciteerd in Jef Turf, “Roosens en Gramsci,” in Dutoit (red.), o.c., pp. 37-38.

dienstensector, die deels privé is (in Vlaanderen zo'n 150.000 kleine bedrijven), en deels openbaar (onderwijs, gezondheidszorg, en de gesubsidieerde non-profitsector).

Dat belet niet dat er volgens Roosens wel degelijk sprake is van uitbuiting van "de werkende mens" (Roosens heeft het nooit over het fabrieksproletariaat, in zijn analyse betreft hij in feite alle loontrekkenden, en ook de zelfstandigen en zelfs de kleine plaatselijke ondernemers). Zo schreef hij: "De uitbuiting neemt vandaag hoofdzakelijk de vorm aan, niet van een rechtstreekse toe-eigening door de kapitalist van de binnen zijn bedrijf of zijn sector geproduceerde meerwaarden, maar wel van een transfer van meerwaarde naar de mondiale groepen, vanuit alle andere sectoren van de economie, en dat bij middel van de monopolieprijzen van de gemondialiseerde technologische nijverheid. Anderzijds worden, ingevolge de deregulatie van de kapitaalmarkten alle kapitalen, geaccumuleerd buiten de kapitalistische productiecyclus, in pensioen- en beleggingsfondsen, afgeleid naar de grote beurzen waar zij worden aangewend, ofwel voor zuiver speculatieve en dus onproductieve operaties ofwel voor de externe financiering van de expansie van de mondiale groepen. Dit resulteert dan in een chronisch gebrek aan financiële middelen voor de groei van de tertiaire sector, wat op zijn beurt oorzaak is van de structurele werkloosheid en de sluipende afbouw van de welvaart en het welzijn van de arbeidende bevolking. Dat is het moderne mechanisme van de uitbuiting. En de deregulatie van de kapitaalmarkt, samen met de afbouw van de economische regelingsbevoegdheid van de staat heeft dan weer tot gevolg dat de mogelijkheid tot democratische inspraak van de arbeider in de oriëntatie van het productieproces verdwenen is: de moderne vorm van aliënering."⁵

De belangrijkste maatregelen die hiertoe hebben geleid zijn concreet het verdrag van Maastricht (vrijmaking van de Europese kapitaalmarkten), de invoering van de euro (muntbeleid onder het beheer van de Europese Centrale Bank, buiten het bereik van democratische controle-instellingen) en verder de privatisering van de nationale kredietinstellingen, zoals bij ons onder andere de NMKN. Dat alles maakt dat de spaargelden van onze bevolking niet meer geherinvesteerd worden in de eigen economie, maar afvloeien naar de internationale kapitaalmarkt, waar zij enkel en alleen gebruikt worden door de "parasitaire" multinationals (die immers geen arbeidsplaatsen en dus geen welvaart scheppen).

Bovenstaande analyse, hier extreem synthetisch onder woorden gebracht, wordt in het boek *De rode tong van de leeuw* uitvoerig uit de doeken gedaan door Miel Dullaert, op basis van de vele artikels die Antoon Roosens aan dit onderwerp heeft gewijd. Roosens beschreef die evolutie van het kapitalisme meer in extenso (102 blz.) in zijn publicatie *Mondialisering*,⁶ waarin hij een zeldzaam heldere, want beperkende, beschrijving maakt van dit fenomeen dat te pas en vooral te onpas ingeroepen wordt om maatschappelijke toestanden te duiden.

De taak van de nationale staat is dus, als democratische expressie van de werkende bevolking, te breken met het mondiale kapitalistische systeem en terug controle uit te oefenen op de kapitaalstromen. De sedert enkele decennia opgedoken structurele werkloosheid, de aftakeling van de openbare diensten, de voortdurende inkrimping van het inkomen van de bevolking, zijn toe te schrijven aan het feit dat inzake cruciale sociaal-economische bevoegdheden de nationale soevereiniteit uit handen werd gegeven aan allerlei supranationale organisaties. Deze voeren een beleid dat uitsluitend in het belang is van het multinationalaal kapitalisme, en dús in tegenspraak met de belangen van de bevolking. In tegenstelling tot vroeger immers vormt het industrieel kapitalisme niet meer de spil van de wereldeconomie. Het is niet langer de motor van werkgelegenheid en welvaart. Die is

⁵ Id., p. 39.

⁶ Antoon Roosens, *Mondialisering*, Vredeschahier 4/2000. Gent: educatieve uitgave Vrede, 2000.

tegenwoordig geconcentreerd in de dienstensector en in belangrijke mate in de overheidsdiensten. Voor Antoon Roosens bestaat de opdracht van het progressief nationalisme erin om een volk de controle te geven over zijn eigen bronnen van welvaart. De nationalistische fase is absoluut noodzakelijk om economische en financiële hefbomen onder democratische controle te stellen. Alleen dan kan de strijd tegen het kapitalisme met succes worden aangebonden. Een democratische correctie op supranationaal vlak (zoals de “anders-globalisten” het zien) lijkt Antoon Roosens uitgesloten. Meer nog: Roosens is ervan overtuigd dat de overdracht van bevoegdheden naar een supranationaal niveau precies bedoeld is om de democratie uit te schakelen.

De uitzonderingspositie der Coburgs

Uit het bovenstaande mocht al blijken dat Antoon Roosens een voorstander werd van de Vlaamse onafhankelijkheid. Als geen ander rekent hij in een aantal artikels ook af met het Belgisch koningshuis, het “onbetwistbaar hoofd van het Belgisch holdingkapitalisme,” dat daaraan zijn uitzonderlijke machtspositie ontleent, samen met het feit dat de Belgische grondwet aan de koning buitengewone politieke bevoegdheden toekent. “Deze combinatie is uniek in de gehele Westerse wereld,” meent Roosens, in weerwil van de officiële leer dat het Belgisch vorstenhuis geen feitelijke macht zou bezitten. We citeren Roosens hier uitvoerig:

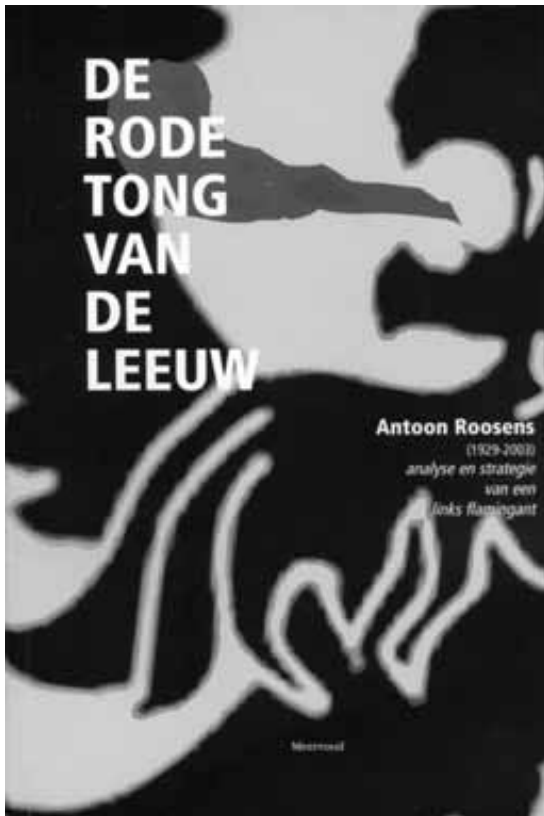
De overdracht van bevoegdheden naar een supranationaal niveau heeft als doel om de democratie uit te schakelen.

“Het instrument van de economische macht van het koningshuis is steeds de Société Générale geweest, de grootste financiële groep die de Belgische economie heeft beheerst vanaf de oprichting van de Belgische staat tot de definitieve doorbraak van het mondiaal kapitalisme rond het einde van de jaren 1980. Het Hof heeft steeds de meest strikte geheimhouding in acht genomen omtrent zijn financiële belangen: op zichzelf een hoogst ondemocratische houding. Niettemin zijn alle onderzoekers het erover eens dat, sinds de kapitaalsverhoging van de Société Générale in 1837, het Hof de veruit majoritaire aandeelhouder van deze holding is geworden en gebleven. Zowel Pierre Joye in zijn standaardwerk van 1956 Les trusts en Belgique als het gekende onderzoeksinstituut CRISP (Centre de Recherche et d’Information Socio-Politique), in een uitvoerige studie gepubliceerd onder de titel Morphologie des Groupes Financiers, komen beide tot de conclusie dat Leopold I bij de kapitaalsverhoging van 1837 de meerderheid verwierf van de aandelen van de Société Générale. De overwegende rol van het koningshuis in deze holding werd nadien nog aanzienlijk versterkt door de inbreng van het privé-koloniaal bezit van de koning, het latere Belgisch Congo. Sinds 1837 wordt het Hof ononderbroken vertegenwoordigd door Hofdignitarissen in het college van Commissarissen van de Société Générale, en in de beleidsorganen van een aantal van de grootste ondernemingen gecontroleerd door de holding.

De Société Générale heeft gedurende anderhalve eeuw de Belgische economie gedomineerd. Van groot belang hierbij was het feit dat de Générale, dank zij de koning, de controle verwierf over de enorme bodemrijksdommen van Congo, via een aantal grote dochterondernemingen zoals de Compagnie Financière du Katanga en de Union Minière du Haut-Katanga, die elk op hun beurt tientallen grote ondernemingen controleren in Congo, Angola enz. Het fortuin van het Belgisch koningshuis berust nog steeds in niet geringe mate op de soms inhumane exploitatie van de Afrikaanse bevolkingen.

In het hoger geciteerd naslagwerk van CRISP neemt de summiere beschrijving van de binnen- en buitenlandse ondernemingen afhankelijk van de Société Générale, niet minder dan 100 bladzijden in beslag op een totaal van 487 bladzijden tekst: een hallucinerende burcht van wijdvertakte kapitalistische exploitatie en accumulatie. Het is dus een vaststaand feit dat het Belgisch koningshuis, gedurende zowat 150 jaar, onafgebroken de spil en de dominerende macht is geweest van het kapitalisme in ons land. De koning was steeds – en is nog altijd – de onbetwiste leider van de Belgische industrieel-financiële bourgeoisie.

Met de versmelting van de Société Générale en de Franse groep Suez werd deze economische machtspositie weliswaar gewijzigd, maar geenszins verminderd. Figuren als Davignon,

De rode tong van de leeuw – Antoon Roosens (1929–2003) analyse en strategie van een links flamingant.

Een uitgave van Meervoud vzw., 208 pag.

16 euro plus 2,5 euro verzendingskosten op rekeningnummer 001-2384501-26 met vermelding "boek-roosens." Het boek kan ook na afspraak afgehaald worden in het Vlaams Huis, Drukpersstraat 20 te 1000 Brussel.

Lippens en Frère – allen emanaties van de oude Société Générale – beheersen vandaag nog het Belgisch bedrijfsleven, zoals recentelijk nog bleek naar aanleiding van het débâcle van Sabena. De gehele Belgische klasse van grootkapitalisten heeft haar vermogen ingebracht in een aantal mondiale financiële groepen. Zij vertegenwoordigt sindsdien de belangen van het mondiaal kapitalisme in België.

Het is pas tegen de achtergrond van deze economische machtspositie van het Hof, dat men de reële betekenis en de draagwijdte kan vatten van de grondwettelijke prerogatieven van de koning.

Hij is het hoofd van de uitvoerende macht en dus meteen een onderdeel van de wetgevende macht, samen met Kamer en Senaat. Bij elke regeringsvorming duidt hij de formateur aan, en hij benoemt de ministers door deze formateur gekozen in gemeenschappelijk overleg met het Hof. Geen enkele politicus kan in dit land de top van de hiërarchie bereiken, indien hij geen genade vindt in de ogen van het Hof. De titularissen van de sleuteldepartementen zoals Financiën en Economische Zaken worden, evenals de persoon van de Eerste Minister zelf, zorgvuldig geselecteerd door het Hof in functie van hun ideologische verenigbaarheid met de fundamentele belangen van de kapitalistische bourgeoisie, waarvan de koning de persoonlijke leider is. De verkozen leiders van dit land zijn dus geenszins vrij in het bepalen van hun politieke opties.

Daarnaast is de koning de opperbevelhebber van het leger. Vanaf de graad van kolonel en hoger, komt niemand in aanmerking voor bevordering tenzij hij persona grata is bij het Militaire huis van de koning. De heersende klasse weet perfect wat de reële basis is van elke politieke macht: de controle over het geld en over de wapens. Met de aan de gang zijnde politiehervorming wordt nu ook de gemeentelijke politie, via de rijkswacht, ingeschakeld in het door het Hof gecontroleerde militaire apparaat.

De koning benoemt onze diplomatieke vertegenwoordigers in het buitenland, alsook de ambtenaren van het gerecht en van de centrale administratie. Natuurlijk is het Hof niet geïnteresseerd in de benoeming van de postbode van Pulderbos, of van de klerk-griffier bij het vredegerecht van Zoetenaai. Dat 'kleine wild' wordt overgelaten aan de stropers van onze democratische politieke partijen. Maar niemand maakt enige kans op een vooraanstaande diplomatieke post, niemand mag hopen het ooit te brengen tot raadsheer bij het Hof van Cassatie, tot Procureur-Generaal bij een Hof van Beroep, of zelfs tot Procureur in een van de grote stedelijke arrondissementen, indien hij ooit in woord of daad – of zelfs maar in gedachten – gezondigd heeft tegen de politieke en economische belangen waar het Hof voor staat. [...] Uit enkele recente interviews met gewezen politieke leiders zoals Martens en Dehaene, gepubliceerd in het weekblad Humo, heeft men geleerd dat elke Eerste Minister stevast zijn dag aanvangt met een onderhoud op het koninklijk paleis. Daar worden alle politieke problemen van de dag onder de loupte genomen, zodat de belangen van het Hof en Kapitaal bij elke stap in de politieke besluitvorming gevrijwaard kunnen worden. Deze dagelijkse en indringende inmenging in het politieke beleid vanwege de niet-verkozen leider van de hoogste economische kringen van binnen- en buitenland, geeft aan de Belgische heersende klasse een feitelijke politiek macht die ongeëvenaard is in om het even welke andere ontwikkelde natie. Men kan ons land op het gebied van politieke machtsuitoefening, best vergelijken met Saoudi-Arabië. Het is hier zelfs erger, want ginder weet men tenminste dat de grote lijnen van het beleid steeds worden bepaald door het koningshuis en de grote oliemaatschappijen. Tervijl hier de macht van de heerser occult is en ontsnapt aan elke mogelijkheid tot publieke kritiek, dank zij de diabolische constructie van de 'politieke onverantwoordelijkheid' van de koning. De kroon mag niet worden ontbloot... ook al is de keizer naakt!"⁷

Wallonië en Brussel

Roosens wil België opheffen, maar nooit heeft hij zijn pleidooi voor Vlaamse zelfstandigheid opgevat als een anti-Waalse zet. De Walen zijn evenzeer of

⁷ Antoon Roosens, "Het koningshuis – Bastion van de Belgische bourgeoisie," in *Meervoud*, nr. 84, feb. 2003. Te raadplegen op: http://www.meervoud.org/cgi-bin/artikel.pl?artikel_id=2&nummer_id=84

wellicht meer nog dan de Vlamingen slachtoffer van het Belgisch regime. De hele discussie over de financiële “transfers” van Vlaanderen naar Wallonië heeft Roosens in een thema-brochure ontrafeld en in een gans ander daglicht gesteld dan de Vlaamse beweging gewoon is te doen.⁸

Ruim honderd jaar lang heeft de Waalse economie kunnen gedijen dank zij de kolen- en staalnijverheid, en behoorde Wallonië tot de rijkste gewesten ter wereld. De onmetelijke winsten vloeiden echter af naar de Belgische financiële bourgeoisie in Brussel. Toen de kolenmijnen uitgeput raakten en de staalnijverheid voorbijgestreefd, is nooit één cent teruggevloeid in de vorm van reconversie-investeringen voor de Waalse industrie. Alleen de Belgische staatskas werd aangesproken om een sociale catastrofe af te wenden en de ergste noden te lenigen.

De strategie van de Waalse politici, om via een oneigenlijke overbemannings van het staatsapparaat en via allerlei kunstgrepen de Waalse bevolking aan nepbaantjes of vervangingsinkomens te helpen acht Roosens, vanuit sociaal oogpunt, legitiem! Vanuit economisch standpunt dragen de transfers echter niet bij tot een relance. Die situatie is dus niet houdbaar. Daarom stelt Roosens voor dat Vlaanderen met Wallonië een solidariteitspact sluit, dat meteen het einde bezegelt van de Belgische staat. De bestaande ontransparante overdrachten via de sociale zekerheid moeten worden vervangen door het verstrekken van Vlaamse investeringskredieten die de Waalse economie helpen heropbouwen. Gedurende een aantal jaren kan Vlaanderen Wallonië aldus via dit “Marshallplan” uit het slop halen.

Ook de kwestie-Brussel heeft Roosens zijn leven lang grondig, en vanuit vele invalshoeken bestudeerd. Een onafhankelijk Vlaanderen zonder Brussel heeft Roosens nooit zien zitten. Daarom heeft hij de erkenning van Brussel als volwaardige deelstaat, op voet van gelijkheid met Vlaanderen en Wallonië, altijd bestreden en afgekeurd. Nochtans is met de erkenning van Brussel als derde gewest nog niet alle hoop verloren. Brussel, beperkt tot zijn negentien gemeenten, is economisch en bestuurskundig niet leefbaar. Hij schreef hierover:

“De teloorgang van Brussel is niet het gevolg van politieke onbekwaamheid van de Brusselse machthebbers. In dat opzicht overtreffen zij zeer ver hun Vlaamse collega’s, zoals blijkt bij elke belangrijke onderhandeling. De oorzaak ligt bij de structuur zelf van Brussel-derde-gewest. Binnen de enge grenzen van haar 19 gemeenten is Brussel niet in staat om een aantal problemen, die de leefbaarheid van de stad in gevaar brengen, technisch op te lossen. De reële sociaal-economische ruimte van Brussel strekt zich immers uit tot ver buiten de grenzen van het Gewest. Meer dan de helft van de mensen die in Brussel werken, wonen buiten dat gewest, in de rand. En de nieuwe werkgelegenheid wordt gecreëerd in de rand, niet in Brussel. De Brusselse machthebbers hebben geen greep op de reële ontwikkeling van hun gewest. De problemen van werkgelegenheid, ruimtelijke ordening, stadsontwikkeling en, vooral van verkeer en communicaties binnen de reële grootstedelijke ruimte, zijn technisch onoplosbaar binnen de enge grenzen van de 19 gemeenten, terwijl de verkeersstroom tussen stad en rand aanzwelt naarmate de bedrijven meer en meer de stad verlaten voor de rand. En de toenemende verkeerschaos die daaruit voortvloeit, drijft steeds meer ondernemingen uit de stad. Er ontstaat een kringloop waar het Brussels gewest machteloos tegenover staat. Het nefast effect van dit alles wordt dan nog versterkt door de Vlaams-vijandige politiek van de Brusselse machthebbers. De openlijk sabotage van de taalwetten, het hysterisch verzet tegen elke poging van Vlaanderen om rechtsteeks in Brussel bepaalde projecten te financieren, de onwil van het Franstalig Brussels onderwijs om een efficiënt onderricht van de tweede taal te organiseren, enz., enz. Dit alles draagt er niet weinig toe bij de Brusselse bevolking af te sluiten van de mogelijkheid mee te profiteren van de onmiskenbare economische expansie van het Vlaams gewest, waarbinnen Brussel gekneld ligt als een eiland van armoede binnen een zee van voorspoed.

Ook voor Vlaanderen is deze voortschrijdende verloedering van Brussel niet zonder gevaar. Door zijn geografische ligging zelf, en ook als gevolg van een honderdjarige centraliserende

De machtspositie van het Belgische vorstenhuis is uniek in de gehele Westerse wereld.

⁸ Antoon Roosens, “Een Vlaams Marshallplan voor Wallonië.” *Meervoud*, nr. 35 bis, april-mei 1998.

politiek van de Belgische heersende klasse, is Brussel spijs alles het centrum van Vlaanderen. Een belangrijk deel van de tertiaire sector van de Vlaamse economie is in en rond Brussel gevestigd. Het kan niet anders, of de dichtslibbing van Brussel, en de aftakeling van de kern van het Brussels stadsgebied, zal op termijn ook een negatief effect hebben op de productiviteit van de Vlaamse bedrijfswereld in het algemeen. Veel meer nog dan de lethargie van de Waalse economie, is de langzame verstikkingsdood van de Brusselse agglomeratie een hypotheek, die rust op de toekomstige welvaart van geheel Vlaanderen.

De tendens tot toenemende loskoppeling van Brussel van zijn Vlaams hinterland, tendens die is ingebouwd in de staatshervorming en aanzienlijk werd versterkt met het onzalige Lambermontakkoord, is nefast zowel voor Brussel zelf als voor Vlaanderen in zijn geheel.”⁹

Dit probleem kan maar op twee manieren opgelost. Ofwel wordt een groot deel van Vlaams-Brabant en een stuk van Waals-Brabant bij Brussel gevoegd. Volgens Roosens zal “de idee van één Vlaamse natie die amputatie niet overleven.” Ofwel wordt Brussel zonder meer opgenomen in een autonoom Vlaanderen.

“Deze oplossing veronderstelt de verulling van drie voorwaarden.

Ten eerste de groei van het besef, bij minstens een belangrijke laag van Franstalig Brussel, dat in de huidige situatie Brussel ten dode is opgeschreven, dat een aansluiting bij Wallonië slechts de teloorgang van Brussel zou versnellen, en dat de economische toekomst van Brussel in Vlaanderen ligt.

Ten tweede, de bereidheid, in Vlaanderen, om Brussel in zijn schoot op te nemen zoals het is: een overwegend Franstalige stad, die dat ook wenst te blijven, en die dus ook in Vlaanderen moet beschikken over de nodige instrumenten om zijn eigen culturele en persoonsgebonden aangelegenheden te regelen. Het zal, in het beste geval, verschillende generaties vragen vooraleer Brussel na zijn aansluiting bij Vlaanderen zich enigszins zal openstellen voor de Nederlandse taal en cultuur.

Ten laatste, maar vooral, de groei, in Vlaanderen zelf, van een authentieke Vlaamse politieke klasse. Een klasse die ermee ophoudt, uit kortzichtig eigenbelang, haar bestaan te verbinden met het voortbestaan van de Belgische staat, en die draagster wordt van een nieuwe staatsidee. Dit betekent in de praktijk, de verdwijning van alle thans bestaande partijen in Vlaanderen.

De Vlaamse beweging zou er best aan doen van nu af de geesten voor te bereiden op deze beslissende keuze: Vlaanderen mét Brussel, of géén Vlaanderen.”¹⁰

De “Roosensiaanse” kijk

Daarmee moet ik besluiten. In kort bestek zijn hier een aantal sleutelideeën uit het rijke gedachtengoed van Antoon Roosens aan bod gekomen. Noodgedwongen kwamen daarin vooral een aantal belangrijke politieke conclusies naar voren. Voor de echte onderbouw van deze ideeën, het vele cijferwerk, de uitvoerige aanloop en argumentatie naar deze besluiten moet ik verwijzen naar het boek *De rode tong van de leeuw* en andere artikels en publicaties van Roosens zelf. Ik heb nog onvermeld gelaten dat het boek voorts nog volgende belangwekkende bijdragen bevat: een magnifieke historiek van de Vlaamse beweging vanuit links perspectief door Miel Dullaert; een schets van Roosens’ ideeën over de zogeheten “multiculturele samenleving” van de hand van Dirk De Haes; een “Roosensiaanse” kijk op de beweging der “anti-globalisten,” neergeschreven door Jan Van Ormelingen; een hoofdstuk “Toon Roosens en de politieke partijen” van Joost Vandommele en Jan Van Ormelingen, is een uitgave van *Meervoud* vzw. Het kan verkregen worden door storting van 16 euro plus 2,5 euro verzendingskosten op rekeningnummer 001-2384501-26, met vermelding “boek roosens.” Het kan ook na afspraak afgehaald worden in het Vlaams Huis, Drukpersstraat 20 te 1000 Brussel.

Bernard Daelemans*

⁹ Antoon Roosens, “Bruitend Brussel,” in *Meervoud*, nr. 70, okt. 2001. Te raadplegen op: http://www.meervoud.org/cgi-bin/artikel.pl?artikel_id=10&nummer_id=70

¹⁰ Id.

¹¹ Het boek *De rode tong van de leeuw – Antoon Roosens (1929–2003) analyse en strategie van een links flamingant* met bijdragen van Ludo Abicht, Roger Bourgeois, Hendrik Carette, Henk Cuypers, Bernard Daelemans, Dirk De Haes, Miel Dullaert, Christian Dutoit, Jef Turf, Joost Vandommele en Jan Van Ormelingen, is een uitgave van *Meervoud* vzw. Het kan verkregen worden door storting van 16 euro plus 2,5 euro verzendingskosten op rekeningnummer 001-2384501-26, met vermelding “boek roosens.” Het kan ook na afspraak afgehaald worden in het Vlaams Huis, Drukpersstraat 20 te 1000 Brussel.

* Bernard Daelemans is licentiaat Romaanse filologie en leraar Spaans. Hij is redacteur van *Meervoud* en actief in de Vlaamse Beweging te Brussel.